

The Philosophy of Information Warfare: Moral and Ethical Problems of Contemporary Ukrainian Society

UDC: 172.1:316.4:004.8

DOI: <https://doi.org/10.15421/172488>**Sheychuk Andriy**Ph.D. Student, <http://orcid.org/0009-0006-0353-8561>, sheva080888@gmail.com**Predmestnikov Oleh**Dr.Sc., Full Prof., <http://orcid.org/0000-0001-8196-647X>, predmestnikov@ukr.net*Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University (Zaporizhzhia, Ukraine)*

Abstract

Relevance. The relevance of this study is determined by the complex epistemological dynamics of information warfare, which emerges as a phenomenon of contemporary globalized society. This research sheds light on the philosophical and ethical aspects of informational confrontation, emphasizing its ability not only to influence public consciousness but also to transform moral-ethical paradigms. Information manipulation and destructive narratives have become powerful tools that undermine ethical norms and create new conflicts at the level of individual and collective identity.

The purpose. The study aims to identify the main moral and ethical challenges facing Ukrainian society in the context of intense informational pressure.

Results. The study reveals that information warfare, manifested through the dissemination of post-truth and other manipulations, has become a tool of moral relativism, particularly within the Ukrainian context. The impact of destructive informational narratives aimed at modifying national value orientations and weakening the moral autonomy of citizens is assessed. It is found that the application of informational technologies in modern conflicts creates new ethical boundaries and poses a challenge to the traditional ethical concepts that societies rely upon. Patterns of ethical elasticity emerging in response to the need to protect the informational space from aggressive narratives are characterized.

Conclusions. The study emphasizes the need to build new ethical paradigms that can adequately respond to the challenges of the information age. It is established that preserving moral integrity in conditions of hybrid aggression requires media literacy tools that enable citizens to critically assess informational influences. The research substantiates the importance of integrating moral principles into information protection strategies, which will ensure the resilience of national identity.

Keywords: information warfare, moral and ethical challenges, philosophy, manipulation, public consciousness, national identity, post-truth, information security, hybrid aggression

Філософія інформаційної війни: морально-етичні проблеми сучасного українського суспільства

Шевчук Андрій, Предместников Олег*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Запоріжжя, Україна)*

Анотація

Актуальність проведеного дослідження зумовлена складною епістемологічною динамікою інформаційної війни, яка постає як феномен сучасного глобалізованого суспільства. Це дослідження висвітлює філософсько-етичні аспекти інформаційного протистояння, акцентуючи на його здатності не лише впливати на суспільну свідомість, але й трансформувати морально-етичні парадигми. Інформаційні маніпуляції та деструктивні наративи стали потужним інструментом, що підриває етичні норми й створює нові конфліктні ситуації на рівні індивідуальної та колективної ідентичності.

Метою дослідження є виявлення основних морально-етичних викликів, що стоять перед українським суспільством у контексті інтенсивного інформаційного тиску.

Результати. Виявлено, що інформаційна війна, яка проявляється через поширення постправди та інших маніпуляцій, стає інструментом морального релятивізму, зокрема у контексті української дійсності. Оцінено вплив деструктивних інформаційних наративів, що спрямовані на модифікацію національних ціннісних орієнтирів та послаблення моральної автономії громадян. З'ясовано, що застосування інформаційних технологій у сучасних конфліктах формує нові етичні межі й стає викликом для традиційних етичних концептів, на які спираються суспільства. Охарактеризовано закономірності етичної еластичності, що виникають у відповідь на потребу захисту інформаційного простору від агресивних наративів.

Висновки дослідження підкреслюють необхідність побудови нових етичних парадигм, що здатні адекватно відповідати викликам інформаційної епохи. Встановлено, що для збереження моральної цілісності в умовах гібридної агресії потрібні інструменти медіаграмотності, що дозволяють громадянам критично осмислювати інформаційний вплив. Дослідження обґрунтовує важливість інтеграції моральних принципів у стратегії інформаційного захисту, що забезпечить стійкість національної ідентичності.

Ключові слова: інформаційна війна, морально-етичні виклики, філософія, маніпуляція, суспільна свідомість, національна ідентичність, постправа, інформаційна безпека, гібридна агресія

Стаття надійшла / Article arrived: 04.08.2024

Схвалено до друку / Accepted: 24.10.2024

Вступ.

Філософія інформаційної війни в умовах сучасної української дійсності є полем амбівалентного й контрверсійного дискурсу, що вимагає глибокого інтерпретативного аналізу з точки зору як моральних, так і етичних координат. Це явище породжує безліч проблемних аспектів, які вимагають особливого осмислення, оскільки інформаційні технології, особливо в умовах конфліктогенних обставин, можуть не лише трансформувати, а й детермінувати суспільну свідомість. Інформаційна війна як феномен передбачає не лише безпосередню маніпуляцію фактами, а й семіотичну реконфігурацію самого простору істини, що, в свою чергу, створює онтологічні проблеми в рамках самоідентифікації індивіда та суспільства (Фінін, 2023, с. 133). Оскільки концепти правди та ілюзії набувають флюїдності та майже взаємозамінної природи, морально-етичний імператив стає об'єктом для рефлексії та навіть перманентної ревізії.

Моральні виклики, зумовлені інформаційними агресіями, мають підкреслено аксіологічний характер, оскільки деструктивні нарративи, що пропонуються агресором, прагнуть деформувати етичні координати українського суспільства. Зокрема, питання моральної допустимості використання контрнарративів, які вимагають виходу за межі усталених норм гуманістичної етики, стає актуальним для національного дискурсу (Бистрицький, & Ситніченко, 2022, с. 67). Тут виявляється необхідність аналізу явищ «етичної еластичності», де звична дихотомія добра та зла починає набувати невизначених відтінків.

Інформаційна війна, що маніфестується в різних формах медійного впливу, є складним механізмом, який передбачає інструменталізацію інформації як засобу для досягнення мети, що уможливорює виправдання етичних девіацій. Наприклад, постає дилема етичної обґрунтованості маніпуляції з метою збереження національної ідентичності (Taddeo, 2012, р. 107). Така полярність створює не тільки когнітивний дисонанс у суспільстві, але й сприяє формуванню соціального феномену релятивізму, де абсолютні істини піддаються систематичній деконструкції.

Залишається невирішеним питання щодо етико-правових аспектів участі державних інститутів у інформаційному просторі, які здійснюють дискурсивні інтервенції задля створення ідеологічного моноліту. Чи можна вважати морально виправданим активне застосування маніпуляційних стратегій заради колективного блага? Оскільки інформаційна війна перетворюється на змагання між інтерпретаціями реальності, на перший план виходить проблема коректності та моральності тих засобів, які використовуються в протистоянні (Kogaś, 2020, р. 14). Тут домінує проблема «ахронічного відчуження», коли суспільство, перебуваючи під

інформаційним тиском, поступово втрачає здатність до критичного осмислення реальності.

Філософія інформаційної війни як дистопічного явища, що затьмарює ідеали індивідуальної автономії та свободи думки, повинна бути критично осмислена через призму етико-філософської традиції. Такий підхід уможливорює розкриття глибинних парадоксів, що є інтегральними для інформаційного протистояння, яке, в свою чергу, ставить під загрозу основоположні елементи гуманістичної етики.

Актуальність даного дослідження зумовлена інтенсифікацією інформаційних маніпуляцій як інструменту метадискурсивної гегемонії, що прагне дестабілізувати етичні координати українського суспільства шляхом насадження когнітивних дисонансів та семантичної амбівалентності. В умовах постмодерного плюралізму істин й моральних релятивізмів, інформаційна агресія набула рис епістемологічної субверсії, підриваючи сакральні основи суспільної моралі через гіперреальне спотворення фактологічного матеріалу. Оскільки сучасне українське суспільство знаходиться в епіцентрі цього метакультурного зсуву, постає необхідність у філософсько-аксіологічному осмисленні морально-етичних конфліктів, які виникають на перетині деструктивних інформаційних впливів та пошуку національної ідентичності в контексті глобалізованого інформаційного поля.

Метою дослідження є визначення морально-етичних викликів, що постають перед українським суспільством у контексті інформаційної війни.

Методологічний арсенал дослідження інформаційної війни, орієнтований на виявлення морально-етичних викликів, вимагає комплексного підходу, що включає методи компаративного аналізу, феноменологічної редукції та критичної герменевтики. Компаративний аналіз дозволяє зіставити різні інформаційні стратегії, розкриваючи їхню аксіологічну спрямованість та вплив на суспільну мораль. Феноменологічна редукція забезпечує очищення суб'єктивного сприйняття, дозволяючи досліднику зануритися в «чисті» інтенції комунікаційних меседжів. Критична герменевтика, застосовуючи інструменти деконструкції, уможливорює розкриття прихованих смислових шарів, дозволяючи виявити латентні ідеологеми та етичні девіації в інформаційних потоках, які формують сучасну українську суспільну думку.

Аналіз попередніх публікацій.

Аналізуючи передумови і контекст філософії інформаційної війни, необхідно акцентувати увагу на її багатогранності, яка проявляється в складних взаємозв'язках між інформаційними технологіями та соціальною динамікою. Бистрицький Є., Ситніченко Л. (Бистрицький, & Ситніченко, 2022), Буске А. Ж. (Bousquet, 2022), Мамфорд А., Карллуччі П. (Mumford, & Carlucci, 2023), Сангван Д., Радж П. (Sangwan,

& Raj, 2021), Фінін Г. (Фінін, 2023) наголошують, що інформаційна війна, яка постає як полемічний дискурс, є не просто способом ведення конфлікту, а комплексною системою маніпуляцій, що підриває традиційні етичні категорії, зокрема концепції істини, справедливості та довіри. В умовах глобалізації, де інформація стає конститутивним елементом соціальної реальності, виникає невідкладна потреба в переосмисленні моральних імперативів, які, на перший погляд, здаються універсальними, але виявляються вразливими до різноманітних форм ідеологічного впливу.

Городиська Н., Гурська В. (Городиська, & Гурська, 2021), Нейгл В. Дж. (Nagle, 2023), Прайер Дж. (Prieger, 2020), Рейхборн-Кьеннеруд Е., Каллен П. (Reichborn-Kjennerud, & Cullen, 2022), Таддео М. (Taddeo, 2012), Фроу Г. (Frowe, 2022) вказують на те, що інформаційна агресія функціонує як каталізатор трансформацій у суспільній свідомості, внаслідок чого відбувається переосмислення не лише моральних, але й когнітивних рамок. Це зумовлює необхідність міждисциплінарного підходу, що включає філософію, соціологію, медіаекологію та психологію, адже лише так можливо адекватно розглянути складність морально-етичних дилем, що виникають у контексті маніпуляційних практик. Дослідження різноманітних наративів та дискурсів, що формуються в умовах інформаційної війни, виявляє механізми, за допомогою яких викривлюється колективна пам'ять та ідентичність, формуючи нові канони соціального сприйняття.

Данильян О. Г., Дзьобань О. П. (Данильян, & Дзьобань, 2022), Карасаєв С., Лікарчук Н. (Карасаєв, & Лікарчук, 2023), Корац С. Т. (Korac, 2020), Рікер П. (Ricoeur, 2020), Чхеайло І., Чхеайло А. (Чхеайло, & Чхеайло, 2022; 2023) відзначають, що етичні імперативи, які колись здавалося б, були усталеними, піддаються ревізії під впливом інформаційних стратегій, що пропагують фальсифікацію та дезінформацію. У світлі вищезазначеного постає загальна потреба у виробленні нових етичних парадигм, здатних відреагувати на виклики сучасності. Оскільки інформаційна війна за своєю суттю є не лише боротьбою за контроль над інформаційними потоками, а й за формування моральних стандартів, виникає потреба в критичному аналізі та переосмисленні основ соціальної етики, що забезпечить стійкість суспільства у умовах інформаційної маніпуляції та агресії.

Результати дослідження.

Перехід до інформаційної цивілізації, тобто до суспільства із загальнолюдськими цінностями, що реалізуються у площині суспільних відносин, які виникають в інформаційному просторі та стосуються інформації, ускладнений становленням постглобального світу й епохи постмодернізму, ставить перед філософськими науками завдання

пошуку нової основи для діалогу культур. Варто зауважити, що антиподом діалогу культур є конфлікт цивілізацій. Дослідження діалогу культур без належного розуміння феномена конфлікту цивілізацій у контексті постглобального інформаційного світу й породженого ним поняття «інформаційна війна» не є можливим (Sangwan, & Raj, 2021, p. 377).

У контексті розвитку інформаційного суспільства виникнення та активне використання терміна «інформаційна війна», що не має загально визнаного визначення у науковому співтоваристві, ускладнює розуміння сутності й методів ведення такої війни. Поняття інформаційної війни знаходиться на стику політології, соціології, історії, антропології, юриспруденції, а також філософії – у контексті взаємовідносин людини і суспільства, національної ідентичності політично самовизначених народів, самоідентичності особистості, ціннісного ставлення і рефлексії (Карасаєв, & Лікарчук, 2023, с. 157).

Сучасна інформаційна цивілізація – це суспільство із загальнолюдськими цінностями та суспільними відносинами, які виникають в інформаційному просторі та пов'язані з інформацією. Перехід до такої цивілізації ставить перед філософією завдання пошуку нової основи для діалогу культур, наріжним каменем якого є конфлікт цивілізацій (Prieger, 2020, p. 89). Вивчення діалогу культур неможливе без дослідження феномену конфлікту цивілізацій у контексті інформаційного суспільства й породженого ним феномену «інформаційної війни». І. Чхеайло та А. Чхеайло, досліджуючи філософію інформаційної війни, ставлять питання: чи можливо перемогти в інформаційній війні? Існує три можливих варіанти. Перший – технічна перемога. Переможе той, хто володіє кращим технічним оснащенням, інтелектуальними ресурсами та здатністю до глобального контролю над інформацією. Другий – національна ідея (Чхеайло, & Чхеайло, 2022, с. 161-163).

Інформаційна війна ведеться через цілеспрямований вплив на противника за допомогою своєрідних інформаційних «квантів» – повідомлень, актів комунікації, спрямованих на формування необхідної громадської думки та системи цінностей кожної людини. За умови стратегічного позиціонування цих заряджених інформаційних квантів у суспільстві формуються імперативи та регулятори суспільних відносин, які не підлягають ані правовому, ані трансграничному, ані моральному регулюванню (Городиська, & Гурська, 2021, с. 103).

Технологічні нововведення, запроваджені у практику інформаційного впливу на противника в 2014–2015 роках, спричинили процес інтеграції різних невійськових форм силового завдання шкоди противнику. Це нове явище отримало назву «гібридна війна» (термін, запропонований Ф. Гоффманом ще у 2007 році). Гібридна війна передбачає поєднання різних способів завдання шкоди противнику –

інформаційного, дипломатичного, економічного (Reichborn-Kjennerud, & Cullen, 2022). Одночасно можуть проводитися диверсійно-підривні операції, прикладом яких є так звані «кольорові революції».

Інформаційні війни не передбачають жодних моральних обмежень. Часто використовується свідомо неправдива інформація для досягнення цілей. Крім того, застосовується психологічний тиск на противника, завдається йому моральна шкода, придушується воля до опору, відбувається роз'єднання народів, підривається довіра до політичного керівництва країни (Карасаєв, & Лікарчук, 2023, с. 157). Наслідками інформаційних війн можуть стати руйнування держав, глибока соціально-політична криза в країні, яка стала об'єктом інформаційної агресії, хаотизація суспільних відносин, спалахи насильства всередині суспільства.

Часто замість терміна «інформаційна війна» використовують поняття «психологічна війна». Хоча прийоми й технології психологічного впливу для завдання шкоди противнику застосовувалися здавна, психологічна війна у своєму сучасному значенні ведеться з ХХ століття, коли з'явилися спеціальні структури для психологічного впливу на цивільне населення та армію противника (Nagle, 2023, р. 39). Ця діяльність здійснюється цілеспрямовано, з урахуванням досягнень наукової думки в галузях психології й філософії (буття й істини), а також результатів прикладних досліджень впливу на психіку особистості та масову свідомість за допомогою пропаганди, нейролінгвістичного програмування, цінностей. Все більше застосування знаходять технології впливу на індивідуальне та колективне несвідоме. По суті, психологічна війна є інформаційною, й навпаки, будь-яка інформаційна війна має психологічний вплив на противника (Nagle, 2023, р. 47). Евристично обґрунтованим, з філософської точки зору, є розрізнення цих феноменів за суб'єктом впливу на противника. Такий підхід сприяє не лише кращому розумінню їхньої природи, а й аналізу взаємозв'язків, що формуються у процесі цього впливу, допомагаючи досліджувати сутність людської свідомості, мотивації та взаємодії у ширшому філософському контексті. Відповідно інформаційні війни ведуться професіоналами – спеціальними державними структурами (це можуть бути штатні підрозділи армії чи інші організації). В інформаційній війні задіяні й ті структури, для яких ця функція не є основною, наприклад, ЗМІ. У такому разі психологічна війна є складовою частиною загальної інформаційної війни. З філософської точки зору, інформаційна війна, що включає психологічний вплив, відкриває простір для осмислення природи маніпуляції, свободи волі та етичних меж впливу на свідомість.

Феномен інформаційної війни в сучасному глобалізованому світі постає як один із

найамбівалентніших аспектів взаємодії між державами, політичними структурами та масовою свідомістю (Bousquet, 2022, р. 99). На нашу думку, феномен інформаційної війни в сучасному глобалізованому світі втілює одну з найбільш контрверсійних й водночас амбівалентних складових міждержавної та соціальної комунікації, яка не лише детермінує онтологічний статус суспільного дискурсу, а й проблематизує етичні, гносеологічні та екзистенційні аспекти взаємодії політичних структур та масової свідомості. З філософської точки зору, інформаційна війна постає не просто як набір комунікаційних стратегій чи технологій, а як явище, що загострює питання метафізики правди, меж суб'єктності у просторах колективної ідентичності та природи когнітивного примусу. Субтильний синтез психологічного впливу, інструменталізації масової свідомості та маніпулятивного потенціалу інформаційних потоків висвітлює глибоку дилему: наскільки можливо зберегти автономію індивіда в умовах глобальної інфодемії, коли істина, постправа й симуляція стають взаємозамінними, втрачаючи стабільні кореляти реальності.

Зокрема, в контексті українського суспільства, що стикається із зовнішніми агресивними інформаційними атаками, постає питання про доцільність та етичність певних методів контрінформаційного впливу. Морально-етичні проблеми інформаційної війни потребують ретельного аналізу, адже в умовах глобальної діджиталізації інформаційний простір перетворюється на арену боротьби за ідеологічне домінування та контроль над суспільною свідомістю (Данильян, & Дзьобань, 2022, с. 17).

Етично-філософські аспекти цієї війни корелюють із проблемою так званої «метафізики правди» – концептуального питання про межу між фактом та інтерпретацією, що ускладнюється в умовах постправди. У цьому контексті, суб'єктивізація інформації та її трансформація у «постправду» створює небезпечні передумови для маніпуляції, коли емоційний резонанс й соціальне напруження стають пріоритетними в інформаційних кампаніях. Така парадигма, що активізується завдяки надмірному медійному впливу, призводить до соціальної інженерії, яка потенційно загрожує принципу автономності мислення, морального вибору та етичної обґрунтованості рішень громадян (Ricoeur, 2020, р. 49).

Сукупно, філософія інформаційної війни для сучасного українського суспільства стає не лише предметом стратегічної оборони, але й інтелектуальної самокритики. Морально-етична відповідальність передбачає здатність суспільства протистояти не лише зовнішнім загрозам, а й внутрішнім суперечностям, що виникають у процесі створення та сприйняття інформації (табл. 1).

Табл. 1.

Екзистенційні та етичні виклики феномену інформаційної війни в Україні: дискурсивний аналіз

Категорія	Експлікація
Інформаційна війна як феномен	Синергетичний феномен, що консолідує маніпулятивні, деструктивні та пропагандистські практики, спрямовані на індоктринацію і трансформацію суспільної свідомості. Особливо це відчутно в Україні.
Етична амбівалентність протидії	Етична дихотомія між необхідністю оборони інформаційного простору та моральним протиріччям щодо використання аналогічних методів, які межують з підсвідомим впливом і навіюванням.
Соціальна інженерія та контроль	Системне маніпулювання суспільною думкою через інформаційні технології, що підважує індивідуальні свободи та морально-етичну автономність громадянського суспільства України.
Екзистенційне питання істини	Дилема об'єктивності у відображенні реальності та проблема суб'єктивної інтерпретації подій, особливо актуальна в умовах швидкоплинного українського інформаційного простору.
Моральна відповідальність медіа	Примат етичної відповідальності засобів масової інформації, коли кожна поширена інформація несе вагу моральної відповідальності як перед суспільством, так і перед національною безпекою.
Постправа і викривлення реальності	Домінування постправди, що стирає межу між правдою та суб'єктивною інтерпретацією, створюючи сприятливі умови для інформаційних маніпуляцій та підриву довіри до фактів.
Суспільна психоіндоктринація	Розповсюдження інформаційних наративів, що цілеспрямовано корелюють з культурними та національними особливостями для впливу на моральні цінності та етичні орієнтири українського суспільства.
Дезінформація як стратегічний інструмент	Використання викривленої або частково правдивої інформації як інструменту для дезорієнтації суспільства, підриву його етичної єдності та руйнування ціннісних конструктів національної ідентичності.

Джерело: розробка автора (Городиська, & Гурська, 2021; Фінін, 2023; Nagle, 2023; Riscoeur, 2020)

На наш погляд, концептуалізація феномену інформаційної війни, особливо в контексті сучасного українського соціуму, вимагає комплексного аналітичного підходу, який урахує всю багатогранність етичних та моральних дихотомій, притаманних цьому явищу. На тлі активної гібридної агресії, яка дедалі більше зосереджується на інформаційній сфері, українське суспільство зіткнулося з фундаментальними морально-етичними викликами. Інформаційна війна не просто трансформує суспільну свідомість – вона здійснює психоіндоктринацію, спрямовану на модифікацію національних ціннісних орієнтирів та контроль над інтелектуальною автономністю індивіда.

На рівні етичної амбівалентності важливим є усвідомлення необхідності морального балансу між обороною інформаційного простору й ризиком власної моральної деградації (Mumford, & Carlucci, 2023, p. 197-198). Тут відбувається складний процес етичного відчуження, коли самозахист держави, втягнутої у деструктивну інформаційну війну, здатен поставити під загрозу моральну автономію її громадян. Це породжує постійне філософське питання: наскільки

об'єктивною та істинною може бути інформація в умовах глобальної постправди? Де проходить межа між правдивістю й суб'єктивністю, що перетворює інформацію на інструмент маніпуляції? (Mumford, Carlucci, 2023, p. 201).

Моральний обов'язок медіа та громадських організацій у протидії інформаційній агресії передбачає не лише вибудовування оборонної парадигми, але й здатність зберегти етичну консистентність та епістемологічну автономію (Frowe, 2022, p. 163). В українському контексті інформаційна війна ускладнює суспільне буття, ставлячи під питання індивідуальну свободу та можливість об'єктивного вибору, що змушує переосмислювати парадигми національної ідентичності через призму викликів нової, гіперреальної постправди. Філософія інформаційної війни, набуває характеру новітнього екзистенційного виклику, адже несе в собі загрозу для морального ландшафту української нації, змушуючи суспільство протистояти як зовнішнім інформаційним атакам, так й власним моральним протиріччям, що виникають у процесі адаптації до нової реальності.

Висновки.

З огляду на трансформації сучасного соціально-інформаційного середовища, філософське осмислення феномену інформаційної війни набуває нової аксіологічної та епістемологічної вагомості. Інформаційна агресія, яка вже вкоренилася в системах комунікацій й соціальних конструктів, відзначається не лише семіотичною маніпулятивністю, але й здатністю до тотальної реконфігурації колективного свідомісного ландшафту. В умовах дедалі більшого поширення технік постправди, що оперують амбівалентними когнітивними конструктами, проблема меж між фактами та симулякрами стає ключовою в дискурсі етичної допустимості та філософської інтерпретації. Цей процес інспірує інституційну необхідність пошуку нових парадигматичних рішень, здатних захистити суспільні структури від етичної ентропії та конститутивної деструкції.

Суспільна дихотомія між захистом ідеологічного суверенітету та загрозою морального релятивізму надає особливої важливості концепту «етичної еластичності», яка є реакцією на дестабілізацію традиційних ціннісних координат під впливом деструктивних наративів інформаційної війни. Маніпулятивні механізми, застосовувані у цьому контексті, не лише порушують межі загальнолюдської етики, але й формують нові вектори суспільної свідомості, що все частіше визначаються через призму інструментальної раціональності. Виникає потреба в етично детермінованих моделях медіаграмотності, які б дозволяли суб'єкту не тільки ідентифікувати, але й критично оцінювати форми

латентної маніпуляції, що стає невід'ємною рисою сучасного інформаційного поля.

Проблематика інформаційної війни висвітлює гострі морально-етичні дилеми, що стоять перед українським суспільством у сучасних умовах глобальної дезінформації та медіа-маніпуляцій. Під впливом інтенсивного інформаційного протистояння формується новий тип суспільної свідомості, в якій взаємодія традиційних цінностей та нових моральних викликів стає полем для етичної рефлексії. Маніпулятивні інформаційні стратегії не лише руйнують довіру до інститутів, а й провокують кризу ціннісних орієнтирів, послаблюючи суспільну згуртованість і національну ідентичність. Таким чином, перед українським соціумом постає необхідність критично осмислити власні моральні засади, стійкість етичних принципів та здатність протистояти деструктивним впливам на свідомість.

Отже, філософія інформаційної війни окреслює не лише онтологічні виклики для сучасного суспільства, а й спричиняє необхідність у формуванні нових аналітичних інструментів, що дозволяють здійснювати критичну герменевтику інформаційних впливів. Цей процес передбачає, зокрема, побудову методологічно обґрунтованих аксіологічних та епістемологічних концептів, що уможливають інтеграцію моральних імперативів у стратегії інформаційного захисту. В епоху цифрової глобалізації, де етичні канони стають об'єктом семіотичної інженерії, критична філософія повинна зайняти активну позицію в переосмисленні ідеалів істини, свободи та колективної пам'яті, на яких базується стійкість національної ідентичності.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Бистрицький, Є., & Ситніченко, Л. (2022). Філософія і дискурс війни: конфлікт світів як межа комунікативної теорії Юргена Габермаса. *Filosofska Dumka*, 2022(3), 64-82 <https://doi.org/10.15407/fd2022.03.064>
- Городиська, Н., & Гурська, В. (2021). Філософія та психологія гібридної війни. *Збірник тез I Міжнародної наукової конференції „Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки“ (до 35 роковин аварії на Чорнобильській АЕС)*, (с. 102-104). Відновлено з <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054895.pdf>
- Данильян, О. Г., & Дзьобань, О. П. (2022). Сучасна війна: трансформація сенсу в епоху інформаційних технологій. *Інформація і право*, 4(43), 9-22 Відновлено з https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19726/1/Danyliian_9-22.pdf
- Карасаєв, С. У., & Лікарчук, Н. В. (2023). Міжнародні аспекти використання інформаційних технологій у державному управлінні. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 12, 151-163 <https://doi.org/10.31866/2616-745X.12.2023.292411>
- Фінін, Г. (2023). Сучасна війна: виклики та загрози. *Актуальні проблеми філософії та соціології*, 43, 131-135. <https://doi.org/10.32782/apfs.v043.2023.2>
- Чхеайло, І., & Чхеайло, А. (2022). Філософія щоденності в надзвичайних умовах війни. *Scientific Collection «InterConf»*, 136, 160-164. Відновлено з <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/download/1914/1943/1209>
- Чхеайло, І., & Чхеайло, А. (2023). Час для філософії щоденності або філософія у надзвичайних умовах війни. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 26(2), 19-24. <https://doi.org/10.15421/172321>
- Bousquet, A. J. (2022). *The scientific way of warfare: Order and chaos on the battlefields of modernity*. Oxford University Press, 296.
- Frowe, H. (2022). *The ethics of war and peace: An introduction*. Routledge, 288 .
- Korać, S. T. (2020). The late modern warfare and controversies of non-lethality. *The Review of International Affairs*, 71(1180), 5-26 https://doi.org/10.18485/iipe_ria.2020.71.1180.1

- Mumford, A., & Carlucci, P. (2023). Hybrid warfare: The continuation of ambiguity by other means. *European Journal of International Security*, 8(2), 192-206 <https://doi.org/10.1017/eis.2022.19>
- Nagle, W. J. (2023). *Morality and Modern Warfare*. Highlly Publishing LLP.
- Prier, J. (2020). Commanding the trend: Social media as information warfare. In *Information warfare in the age of cyber conflict*, Routledge, (pp. 88-113). Відновлено з https://www.airuniversity.af.edu/portals/10/ssq/documents/volume-11_issue-4/prier.pdf
- Reichborn-Kjennerud, E., & Cullen, P. (2022). *What is hybrid warfare?* Norwegian Institute for International Affairs (NUPI). Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/resrep07978>.
- Ricœur, P. (2020). *Philosophy, ethics, and politics*. John Wiley & Sons.
- Sangwan, D., & Raj, P. (2021). The philosophy of Be, Know, and Do in forming the 21st-century military war-front competencies: A systematic review. *Defence Studies*, 21(3), 375-424 <https://doi.org/10.1080/14702436.2021.1937135>
- Taddeo, M. (2012). Information warfare: A philosophical perspective. *Philosophy & Technology*, 25, 105-120. <https://doi.org/10.1007/s13347-011-0040-9>

REFERENCES

- Bistrytskyi, Y., & Sytnichenko, L. (2022). Philosophy and discourse of war: Conflict of worlds as the limit of Jürgen Habermas's communicative theory. *Filosofska Dumka*, 2022(3), 64-82. <https://doi.org/10.15407/fd2022.03.064>
- Bousquet, A. J. (2022). *The scientific way of warfare: Order and chaos on the battlefields of modernity*. Oxford University Press.
- Chkheailo, I., & Chkheailo, A. (2022). The philosophy of everyday life under extreme conditions of war. *Scientific Collection «InterConf»*, 136, 160-164. Retrieved from <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/download/1914/1943/1209>
- Danylyan, O. G., & Dzioban, O. P. (2022). Modern warfare: Transformation of meaning in the era of information technology. *Information and Law*, 4(43), 9-22. Retrieved from https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19726/1/Danyliian_9-22.pdf
- Finin, H. (2023). Modern warfare: Challenges and threats. *Current Issues of Philosophy and Sociology*, 43, 131-135 <https://doi.org/10.32782/apfs.v043.2023.2>
- Frowe, H. (2022). *The ethics of war and peace: An introduction*. Routledge.
- Horodyska, N., & Hurska, V. (2021). Philosophy and psychology of hybrid warfare. In *Proceedings of the International Scientific Conference "Military Conflicts and Technogenic Disasters: Historical and Psychological Consequences" (to the 35th anniversary of the Chernobyl Nuclear Power Plant accident)* (pp. 102-104). Retrieved from https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi_74/0054895.pdf
- Karasaev, S. U., Likarchuk, N. V. (2023). International aspects of the use of information technologies in public administration. *International relations: theoretical and practical aspects*, 12, 151-163. <https://doi.org/10.31866/2616-745X.12.2023.292411>
- Korać, S. T. (2020). The late modern warfare and controversies of non-lethality. *The Review of International Affairs*, 71(1180), 5-26. https://doi.org/10.18485/iipe_ria.2020.71.1180.1
- Mumford, A., & Carlucci, P. (2023). Hybrid warfare: The continuation of ambiguity by other means. *European Journal of International Security*, 8(2), 192-206. <https://doi.org/10.1017/eis.2022.19>
- Nagle, W. J. (2023). *Morality and Modern Warfare*. Highlly Publishing LLP.
- Prier, J. (2020). Commanding the trend: Social media as information warfare. In *Information warfare in the age of cyber conflict*, (pp. 88-113). Routledge. Retrieved from https://www.airuniversity.af.edu/portals/10/ssq/documents/volume-11_issue-4/prier.pdf
- Reichborn-Kjennerud, E., & Cullen, P. (2022). *What is hybrid warfare?* Norwegian Institute for International Affairs (NUPI). Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/resrep07978>
- Ricœur, P. (2020). *Philosophy, ethics, and politics*. John Wiley & Sons.
- Sangwan, D., & Raj, P. (2021). The philosophy of Be, Know, and Do in forming the 21st-century military war-front competencies: A systematic review. *Defence Studies*, 21(3), 375-424 <https://doi.org/10.1080/14702436.2021.1937135>
- Taddeo, M. (2012). Information warfare: A philosophical perspective. *Philosophy & Technology*, 25, 105-120 <https://doi.org/10.1007/s13347-011-0040-9>